

Sygn. akt III KRS 4/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania M.Ł.

od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa Nr [...] /2017 z dnia 30 października 2017 r. w przedmiocie sprzeciwu wobec pełnienia obowiązków sędziego przez asesora sądowego w sądzie powszechnym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 15 marca 2018 r.,

uchyla zaskarżoną uchwałę.

UZASADNIENIE

Krajowa Rada Sądownictwa uchwałą nr [...] /2017 z dnia 30 października 2017 r. na podstawie art. 3 ust. 1 pkt 2a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 389.; dalej jako: ustawa o KRS) wyraziła sprzeciw wobec pełnienia obowiązków sędziego przez M.Ł. – asesora sądowego w Sądzie Rejonowym w [...].

W uzasadnieniu uchwały Rada podniosła, że decyzją z dnia 18 września 2017 r. Minister Sprawiedliwości mianował M.Ł. asesorem sądowym w Sądzie Rejonowym w [...]. z dniem 21 września 2017 r. na czas nieokreślony. W dniu 13 października 2017 r. Minister Sprawiedliwości przekazał Krajowej Radzie Sądownictwa wykaz mianowanych asesorów, uwzględniający M.Ł., z wnioskiem o powierzenie pełnienia obowiązków sędziego. M.Ł. ukończył aplikację sądową w latach 2005 – 2008 (nie odbył aplikacji w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury), a egzamin sędziowski złożył w 2015 r.

Zgodnie z art. 106h ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 23; dalej jako: p.u.s.p.), na stanowisko asesora sądowego może być mianowany ten, kto: spełnia warunki określone w art. 61 § 1 pkt 1-4 p.u.s.p., ukończył aplikację w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury oraz złożył egzamin sędziowski lub prokuratorski. M.Ł. nie spełnił tych warunków, bowiem nie ukończył aplikacji w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury. Stanowiska tego, zdaniem Rady, nie zmienia analiza art. 15 ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r., poz. 1139; dalej jako: ustawa zmieniająca). Z art. 106h p.u.s.p. nie wynika bowiem, że na stanowisko asesora sądowego może być mianowana osoba, która znalazła się na liście klasyfikacyjnej kandydatów na stanowisko asesora sądowego. Przeciwnie, przepis ten wskazuje precyzyjnie szczegółowe kryteria, których spełnienie konieczne jest do uzyskania nominacji na stanowisko asesora. Umieszczenie nazwiska kandydata na stanowisko asesora sądowego na liście klasyfikacyjnej jest niezbędne – w świetle art. 106i § 1 p.u.s.p. – do mianowania danej osoby asesorem sądowym. Nie jest to jednak warunek wystarczający. Każda osoba umieszczona na tej liście musi przede wszystkim spełniać kumulatywnie wszystkie kryteria wskazane w art. 106h p.u.s.p., w tym warunek odbycia aplikacji w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, którego M.Ł. nie spełnia. Nie mógł być on zatem mianowany asesorem sądowym.

M.Ł. złożył odwołanie od uchwały Krajowej Rady Sądownictwa, zarzucając naruszenie:

1. art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy zmieniającej, przez jego niewłaściwą wykładnię, prowadzącą do przyjęcia, że jest on wyłącznie podstawą do umieszczenia referendarzy i asystentów, którzy w latach 2011 – 2016 zdali egzamin w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury na liście sporządzonej przez dyrektora tej szkoły i nie wskazuje na spełnienie przez takie osoby formalnej przesłanki do uzyskania nominacji asesorskiej, podczas gdy prawidłowa wykładnia art. 15 powołanej ustawy, przeprowadzona z uwzględnieniem pozostałych jednostek redakcyjnych oraz zasad wynikających z art. 2 Konstytucji RP, prowadzi do wniosku, że na jego podstawie osoby należące do wskazanej kategorii podmiotów spełniają w tym zakresie ustawowe przesłanki do mianowania na stanowisko asesora sądowego, a przepis ten stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 106h pkt 2 p.u.s.p. i w odniesieniu do tej kategorii osób uchyla wymóg w postaci ukończenia aplikacji w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury;

2. art. 106h pkt 2 p.u.s.p., przez jego niezasadne zastosowanie w postępowaniu i w konsekwencji błędne przyjęcie na jego podstawie, że odwołujący się nie spełniał ustawowych kryteriów mianowania na stanowisko asesora sądowego z uwagi na nieukończenie aplikacji w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury.

Odwołujący się wniósł o uchylenie zaskarżonej uchwały.

Krajowa Rada Sądownictwa w odpowiedzi na odwołanie wniosła o jego oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W ustawie – Prawo o ustroju sądów powszechnych, w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 133 ze zm.), z mocą od 1 stycznia 2016 r., uregulowano warunki, jakie powinien spełniać asesor sądowy. Zgodnie z art. 106h § 1 pkt 5 i 6 p.u.s.p. w ówczesnym brzmieniu na stanowisko asesora sądowego mógł być powołany ten, kto ukończył aplikację sędziowską w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury i złożył egzamin sędziowski. Jednakże wymóg ukończenia aplikacji w Krajowej Szkole Sądownictwa

i Prokuratury nie dotyczył osób, które złożyły egzamin sędziowski na podstawie art. 151c albo art. 155 § 7 p.u.s.p. (art. 106h § 3 pkt 2 tej ustawy), tj. odpowiednio referendarza sądowego po przepracowaniu trzech lat na stanowisku referendarza lub asystenta sędziego oraz asystenta sędziego po przepracowaniu pięciu lat na tym stanowisku. Następnie art. 106h p.u.s.p. został zmieniony ustawą z dnia 11 maja 2017 r. z mocą od 21 czerwca 2017 r., stanowiąc że na stanowisko asesora sądowego może być mianowany ten, kto: spełnia warunki określone w art. 61 § 1 pkt 1-4 (pkt 1); ukończył aplikację w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (pkt 2) oraz złożył egzamin sędziowski lub prokuratorski (pkt 3). Zgodnie z tym przepisem warunkiem koniecznym do mianowania asesorem sądowym jest ukończenie aplikacji w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, wobec czego referendarze sądowi i asystenci sędziów, którzy takiej aplikacji nie ukończyli, z dniem jego wejścia w życie pozbawieni zostali możliwości mianowania asesorem sądowym.

Zgodnie ze zmienionym art. 106i § 1 p.u.s.p., asesorów sądowych mianuje Minister Sprawiedliwości na czas nieokreślony na podstawie list, o których mowa w art. 33a ust. 11 i art. 33b ust. 9 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 624). Listę klasyfikacyjną kandydatów na stanowisko asesora sądowego sporządza i ogłasza dyrektor Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury. Z art. 15 ust. 1 ustawy zmieniającej wynika, że w terminie 14 dni od dnia jej wejścia w życie był on zobowiązany sporządzić i ogłosić w Biuletynie Informacji Publicznej listę klasyfikacyjną kandydatów na stanowisko asesora sądowego. Na listę tę wpisani mieli być aplikanci Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, którzy zdali egzamin sędziowski oraz nie zostali skreśleni z listy aplikantów aplikacji sędziowskiej (pkt 1) oraz referendarze sądowi i asystenci sędziów, którzy w latach 2011-2016 zdali egzamin sędziowski (pkt 2). W świetle pozostałych ustępów art. 15 ustawy zmieniającej, kandydaci wskazani w jego ust. 1 pkt 2 biorą udział w procedurze kwalifikacyjnej na takich samych zasadach jak absolwenci Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury. Według tych samych reguł są umieszczani na liście kwalifikacyjnej, a następnie uczestniczą w dokonywaniu wyboru stanowiska asesora sądowego (art. 15 ust. 4 i 6 ustawy). W odniesieniu do tych spośród nich,

którzy dokonali wyboru, dyrektor Krajowej Szkoły uzyskuje informacje z Krajowego Rejestru Karnego oraz od właściwych organów Policji (art. 15 ust. 7). Lista kwalifikacyjna, na której zostali umieszczeni, jest następnie przedstawiana Ministrowi Sprawiedliwości. Do tych osób, zgodnie z art. 15 ust. 12 ustawy zmieniającej, ma odpowiednie zastosowanie art. 106i p.u.s.p., przewidujący procedurę mianowania na stanowisko asesora sądowego. Dotyczy ich także art. 22a p.u.s.p., przewidujący zasady przydzielania do określonego wydziału sądu i uwzględnienia w planie podziału czynności. W art. 15 ust. 5 ustawy zmieniającej przewidziano też dla nich dodatkowy wymóg, a mianowicie najpóźniej w chwili dokonywania wyboru byli zobowiązani przedstawić zaświadczenie o zdolności do pełnienia obowiązków sędziego ze względu na stan zdrowia. Nie można uznać, że art. 15 ustawy zmieniającej, regulujący w taki sposób sytuację prawną asystentów i referendarzy, którzy zdali egzamin sędziowski w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, jest normą pustą. Przyjąć więc trzeba że intencją ustawodawcy było przyznanie na gruncie tej jednorazowej procedury, przeprowadzanej na podstawie przepisu przejściowego, osobom określonym w art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy zmieniającej uprawnienia do uzyskania statusu asesora sądowego, pomimo że nie ukończyły aplikacji w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury. Za taką intencją ustawodawcy przemawia uzasadnienie projektu ustawy zmieniającej (Sejm RP VIII kadencji, nr druku: 1406), gdzie między innymi wskazano, że nowe rozwiązania dotyczące dojścia przez absolwentów Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury do służby sędziowskiej zostają „rozszerzone na aplikantów tych roczników aplikacji sędziowskiej, którzy w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy złożyli już egzamin sędziowski (cztery pierwsze roczniki aplikantów) oraz na referendarzy sądowych i asystentów sędziów, którzy w latach 2011-2016 zdali w Krajowej Szkole egzamin sędziowski” i że „w związku z rozszerzeniem na te kategorie osób uprawnienia do ubiegania się o stanowiska asesorów na zasadach przewidzianych dla aplikantów przyszłej aplikacji sędziowskiej, w art. 13” (według projektu, a w uchwalonej ustawie – w art. 15) „została zawarta szczegółowa regulacja dotycząca sporządzania listy klasyfikacyjnej, dokonywania wyboru miejsca oraz mianowania na stanowiska asesora sądowego. Przyjęte w tym artykule rozwiązanie zakłada, że zostanie ogłoszona tylko jedna lista klasyfikacyjna dla wszystkich wyżej opisanych kategorii

osób (czterech roczników aplikantów sędziowskich, referendarzy sądowych i asystentów sędziów, którzy zdali egzamin sędziowski w latach 2011-2016), natomiast Minister Sprawiedliwości będzie uprawniony do przedstawiania kolejnych wykazów wolnych stanowisk asesorskich do momentu, kiedy wszystkim osobom na liście umożliwi się złożenie oświadczeń o dokonaniu wyboru stanowiska asesorskiego”.

Choć zatem krytycznie należy ocenić regulację warunków ubiegania się o stanowisko asesora w przepisie mającym w istocie charakter proceduralny, bo dotyczący sposobu tworzenia list kandydatów, zastosować trzeba takie reguły kolizyjne, które odpowiadać będą racjonalnemu ustawodawcy. Biorąc pod uwagę, że jest to przepis przejściowy, który reguluje jednorazowy tryb obsadzania stanowisk asesorskich przez osoby, które na mocy nowelizacji utraciły możliwość ubiegania się o te stanowiska, przyjąć więc należy, że jest to przepis szczególny do art. 106h pkt 2 p.u.s.p., czyniący zadość ochronie praw nabytych i zrównujący na te potrzeby wiedzę i kwalifikacje uzyskane na stanowiskach referendarza i asystenta przez osoby, które egzamin sędziowski zdały w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury z wiedzą i kwalifikacjami uzyskanymi w czasie odbywania aplikacji w tej szkole, zakończonej egzaminem. W konsekwencji za naruszające wskazane przepisy należy uznać stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa, że osoby wymienione w art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy zmieniającej nie spełniają warunków do mianowania asesorem sądowym.

Biorąc to pod uwagę, Sąd Najwyższy uznał odwołanie M.Ł. za uzasadnione, wobec czego orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁶ k.p.c. w związku z art. 106i § 8 p.u.s.p.).

a.ł.